

RINGERIKE
KOMMUNE

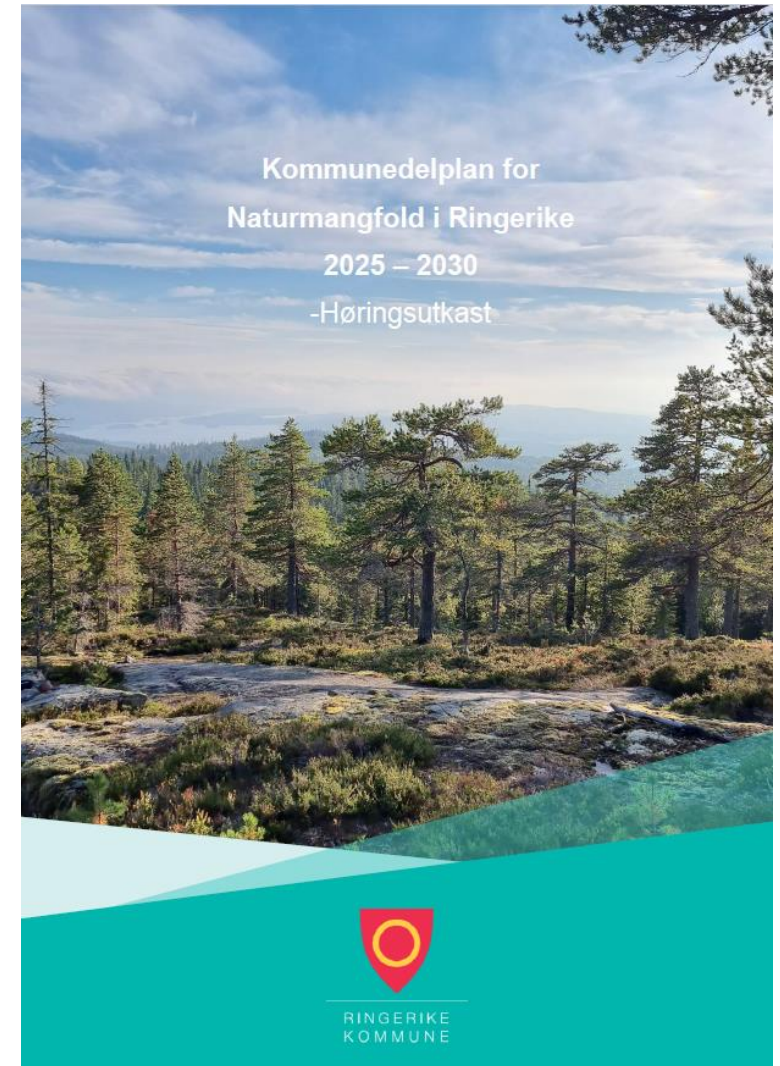
Kommunedelplan for naturmangfold

Bente Elsrud Anfinnsen, enhetsleder klima og miljø
Orientering i Formannskapet 25. september 2024

Agenda

- Tidligere politiske vedtak, mål og framdriftsplan for kommunedelplan for naturmangfold
- Litt bakteppe: Naturen er under hardt press; –men å ta vare på den er et kinderegg
- Litt om innholdet i planen og leseveiledning
- Hva er de viktigste tiltakene som foreslås?

Tidligere politiske vedtak om kommunedelplan for naturmangfold

- Planstrategi 2020-2023: vedtatt at det skulle utarbeides en temaplan for naturmangfold, grøntområder og friluftsliv.
 - Senere besluttet delt opp i flere delplaner
- Planstrategi 2024-2027: Kommunedelplan for naturmangfold vedtatt utarbeidet ila 2024-2025
- Oppstart av planarbeidet og forslag til planprogram ble behandlet i formannskapets strategi og plan 17.04.2024 sak 17/24. Planprogram vedtatt sendt på høring og offentlig ettersyn
- Fastsetting av planprogram ble behandlet i kommunestyret 05.09.2024 sak 120/24.

Framdriftsplan kommunedelplan naturmangfold

Aktivitet / oppgave	2023				2024				2025
	1. kv	2. kv	3. kv	4. kv	1. kv	2. kv	3. kv	4. kv	1. kv
Innvilget søknad om tilskudd									
Arbeid med forberedelser og kunnskapsgrunnlag for planen (inkl. naturtypekartlegging)									
Oppstart styringsgruppe og prosjektgruppe									
Politisk sak – oppstart og forslag til planprogram									
Høring og offentlig ettersyn – oppstart og planprogram									
Politisk sak – fastsette planprogram									
Innspill fra eksterne ressurspersoner									
Utredninger og utarbeide planforslag									
Politisk sak 1. gangsbehandling									
Høring og offentlig ettersyn (6 uker)									
Behandling av uttalelser og evt. endringer i planforslag									
Politisk sak – vedtak av plan									
Avslutning av prosjektet/rapportering									

- Grå ruter markerer politiske milepæler
- **Hovedutvalget for miljø- og arealforvaltning (HMA)** får saker som omhandler kommunedelplan for naturmangfold til behandling, og innstiller til formannskapet. Muntlige orienteringer underveis.
- **Formannskapet:** fatter vedtak om å sende forslag til planprogram og planforslag på høring og offentlig ettersyn. Ved sluttbehandling av planen gir formannskapet innstilling til endelig vedtak i kommunestyret.
- **Kommunestyret:** fastsette planprogrammet og vedta kommunedelplan for naturmangfold.

Bakteppe 1: Naturen er under hardt press...

Norge i rødt, hvitt og
GRÅTT

Ringerike er nr. 6 på NRKs liste over kommunene som har bygd ned mest natur fra 2017-2022

➔ 2003 dekar (280 fotballbaner) fordelt på 430 områder.

Nasjonalt dokumenterte NRK 44000 inngrep i norsk natur på bare fem år!

Kommunene (og andre) ser så mange andre viktige formål... og naturen nedprioriteres bare litt og litt og litt til...

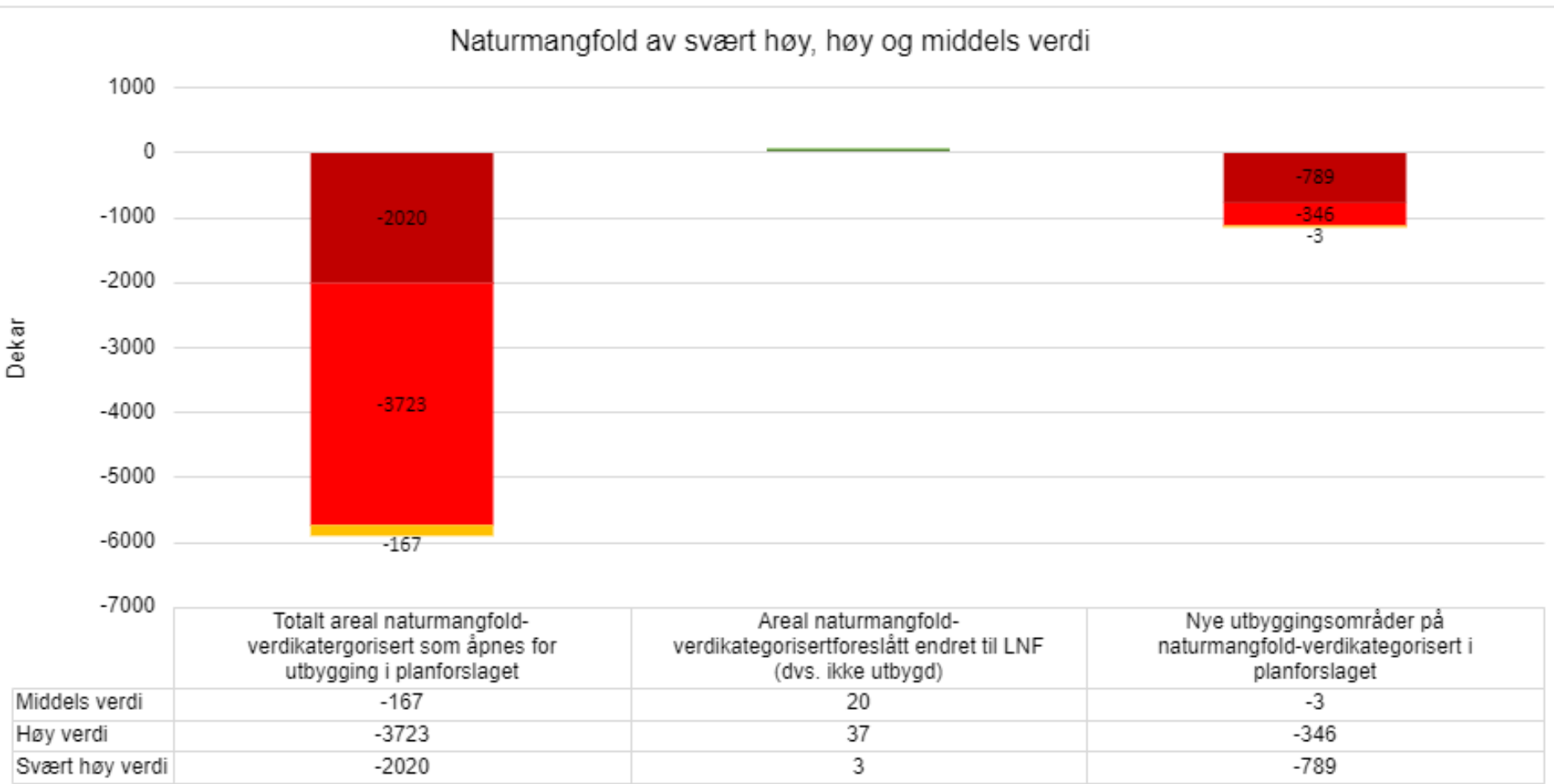
Les:
NRKs sak [her](#).
Ringerikes arealregnskap [her](#) (viser endringer i arealbruk mellom årene 2010, 2019 og 2024)

Bakteppe 2: Vi står foran viktige valg ift. hvordan vi ivaretar naturmangfoldet vårt også fremover...

Fra vurderingen av samlede virkninger på naturmangfold av høringsforslaget til revidert kommuneplanens arealdel:

Naturtyper som ev. påvirkes særlig sterkt av nye utbyggingsområder er:

- sandfuruskog (550 - 1652 dekar)
- verdifull vassdragsnatur (245 dekar).

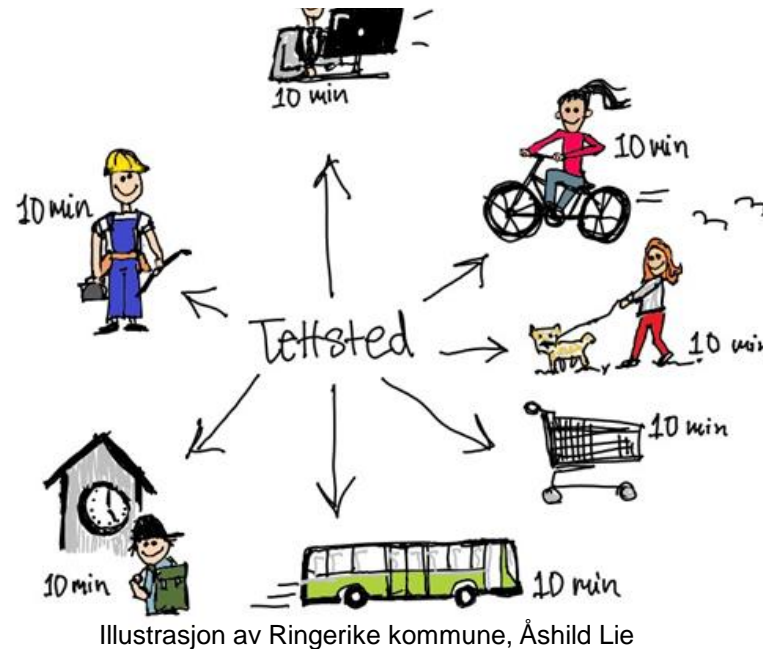
Men også områder med registrerte prioriterte og freda arter, utvalgte naturtyper og kalkskog.

Bakteppe 3: Kompakt arealutvikling og å ta vare på naturen er et kinderegg

➔ bedre grunnlag for levende, attraktive by og tettsteder, gode synergier og klynger innen næring og industri OG bedre mulighet til å ta vare på natur, friluftsområder, matjord, naturens karbonlagre, flomdemping og overvannshåndtering +++

Kilde: NINA

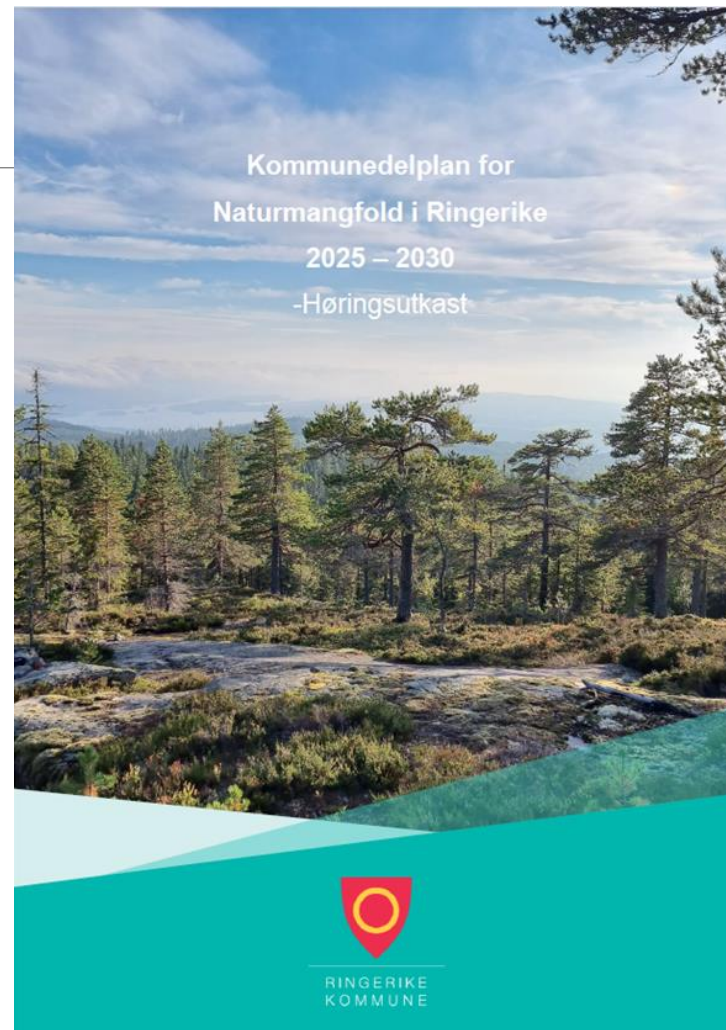
Levende og attraktive by- og tettsteder

CO2

Eks. Ringerike:
Bevare arealer som tar opp CO2 er 3-4 ganger så viktig for det globale klimaet som våre direkte utslipp.

Bilder: Ringerike kommune + Besteforeldrenes klimaaksjon

LITT OM INNHOLDET I PLANEN OG LESEVEILEDNING

Hva inneholder planen?

1. Målet med kommunedelplanen for naturmangfold

- Effektmål: Økt oppnåelse av mål om å ivareta naturmangfold i kommuneplanens samfunnsdel.
- Bidra til tydeligere prioriteringer i kommunens arbeid for å ivareta naturmangfold.
- Gi oversikt over kjente naturverdier i Ringerike, hva vi mangler kunnskap om og hvilke påvirkningsfaktorer som har positive og negative effekter på naturverdiene.
- Fastsette prioriterte tiltak for å ivareta naturmangfoldet som bør gjennomføres i løpet av planperioden **2025-2030**.
- Hvilke tiltak som skal gjennomføres i hvilke(t) år i planperioden 2025-2030, samt spørsmål knyttet til finansieringen av tiltakene, avklares først gjennom de årlige vedtak av kommunens handlingsplan og budsjett (*planens handlingsdel. jf. pbl.*

Hva inneholder planen?

1. Målet med kommunedelplanen for naturmangfold
2. Anbefalte tiltak
3. Kunnskapsinnsamling

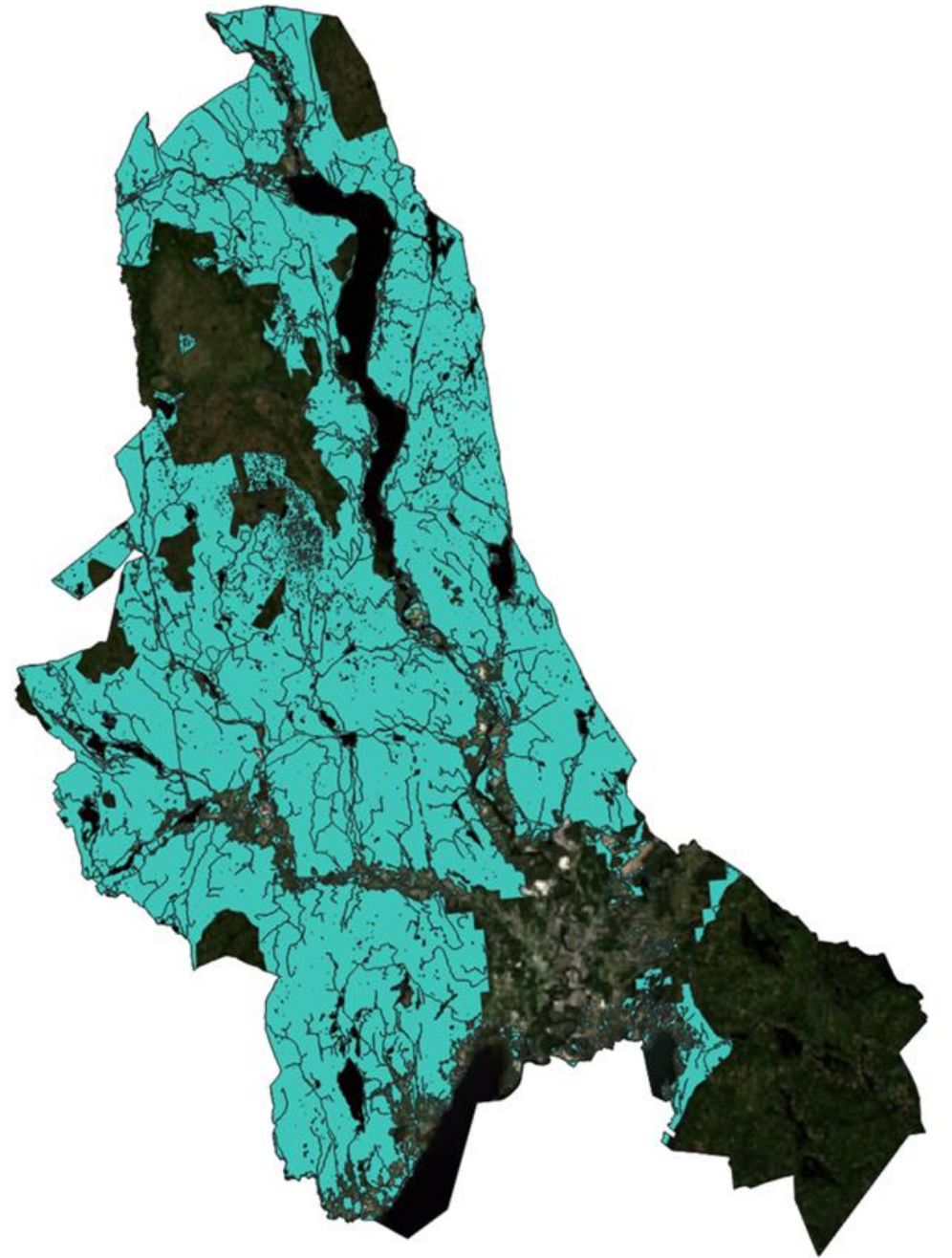

Hva inneholder planen?

1. Målet med kommunedelplanen for naturmangfold
2. anbefalte tiltak
3. Kunnskapsinnsamling:
 - om metoder for kartlegging av naturtyper og arter og kunnskapsstatus i Ringerike

Kun ca. 8% av Ringerikes areal utenfor marka og verneområder er kartlagt for naturtyper etter oppdatert metodikk.

Kunnskapsmangelen er en utfordring for forvaltning og forutsigbarhet.

Hva inneholder planen?

1. Målet med kommunedelplanen for naturmangfold
2. Anbefalte tiltak
3. Kunnskapsinnsamling: om metoder for kartlegging av naturtyper og arter og kunnskapsstatus i Ringerike
4. Naturens nytte for mennesker: økosystemtjenester

Naturens nytte for mennesker: -økosystemtjenester

- Økosystemtjenester
 - F.eks. pollinering av matplanter, vann- og luftrensning, flomreduksjon, trevirke, medisin og teknologi
 - **Gratis, og ofte svært dyre å erstatte**

Pollinering – dyrt om vi må gjøre det for hånd...

Foto: <https://laidbackgardener.blog/2019/05/18/no-bees-no-fruit/> (øverst); <https://asiangeo.com/environment/the-buzzkill/> (nederst)

Hver elvemusling kan rense 50l vann/døgn

Myrer demper flommer

Hva inneholder planen?

1. Målet med kommunedelplanen for naturmangfold
2. Anbefalte tiltak
3. Kunnskapsinnsamling: om metoder for kartlegging av naturtyper og arter og kunnskapsstatus i Ringerike
4. Naturens nytte for mennesker: økosystemtjenester
5. **Naturmangfoldet i Ringerike**

Naturen i Ringerike

- Ringerike er kjent for sin natur
- **Mange forekomster av sjeldne arter, naturtyper og geologiske former**

Ringeriksslørsopp

Det er registrert 222 arter av særlig stor forvaltningsinteresse i Ringerike, kun 10 kommuner har flere registrerte arter!

Dragehode. Foto: Hauk Liebe. Lisens CC BY-NC-SA 4.0

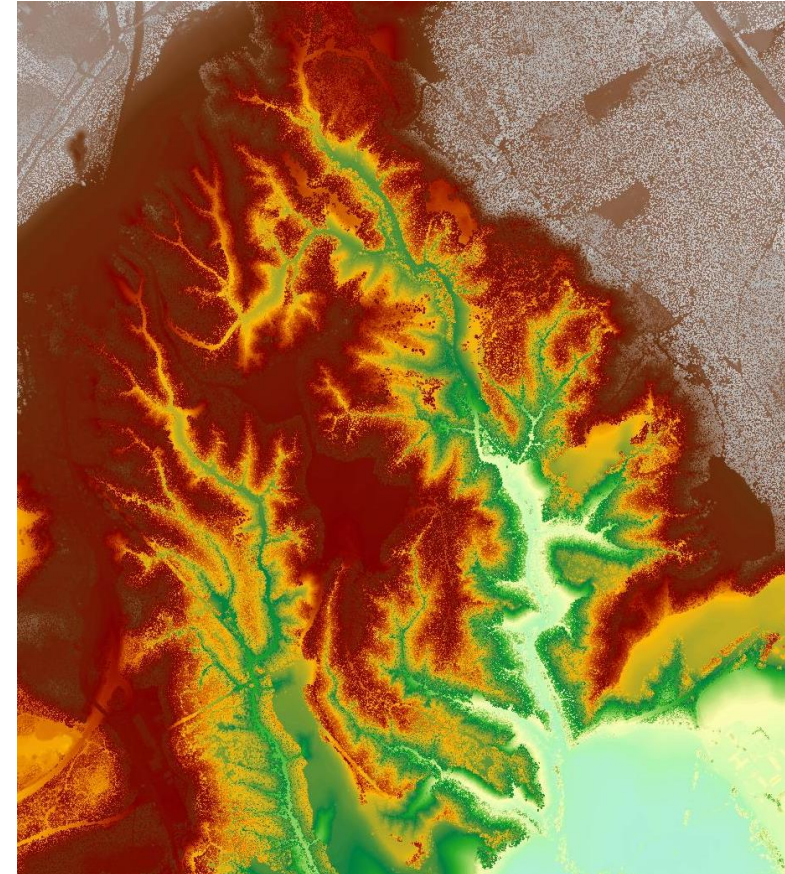
- Ringerike er kjent for sin natur
- **Mange forekomster av sjeldne arter, naturtyper og geologiske former**
 - **Artsrikt kulturlandskap,**

Artsrik slåttemark

- Ringerike er kjent for sin natur
- **Mange forekomster av sjeldne arter, naturtyper og geologiske former**
 - **Artsrikt kulturlandskap, ravinesystemer,**

Nymoen-Nærstad ravinesystem

- Ringerike er kjent for sin natur
- **Mange forekomster av sjeldne arter, naturtyper og geologiske former**
 - **Artsrikt kulturlandskap, ravinesystemer, gammel skog,**

Gadd og læger av gran i gammel skog

- Ringerike er kjent for sin natur
- **Mange forekomster av sjeldne arter, naturtyper og geologiske former**
 - **Artsrikt kulturlandskap, ravinesystemer, gammel skog, våtmarkssystemer**

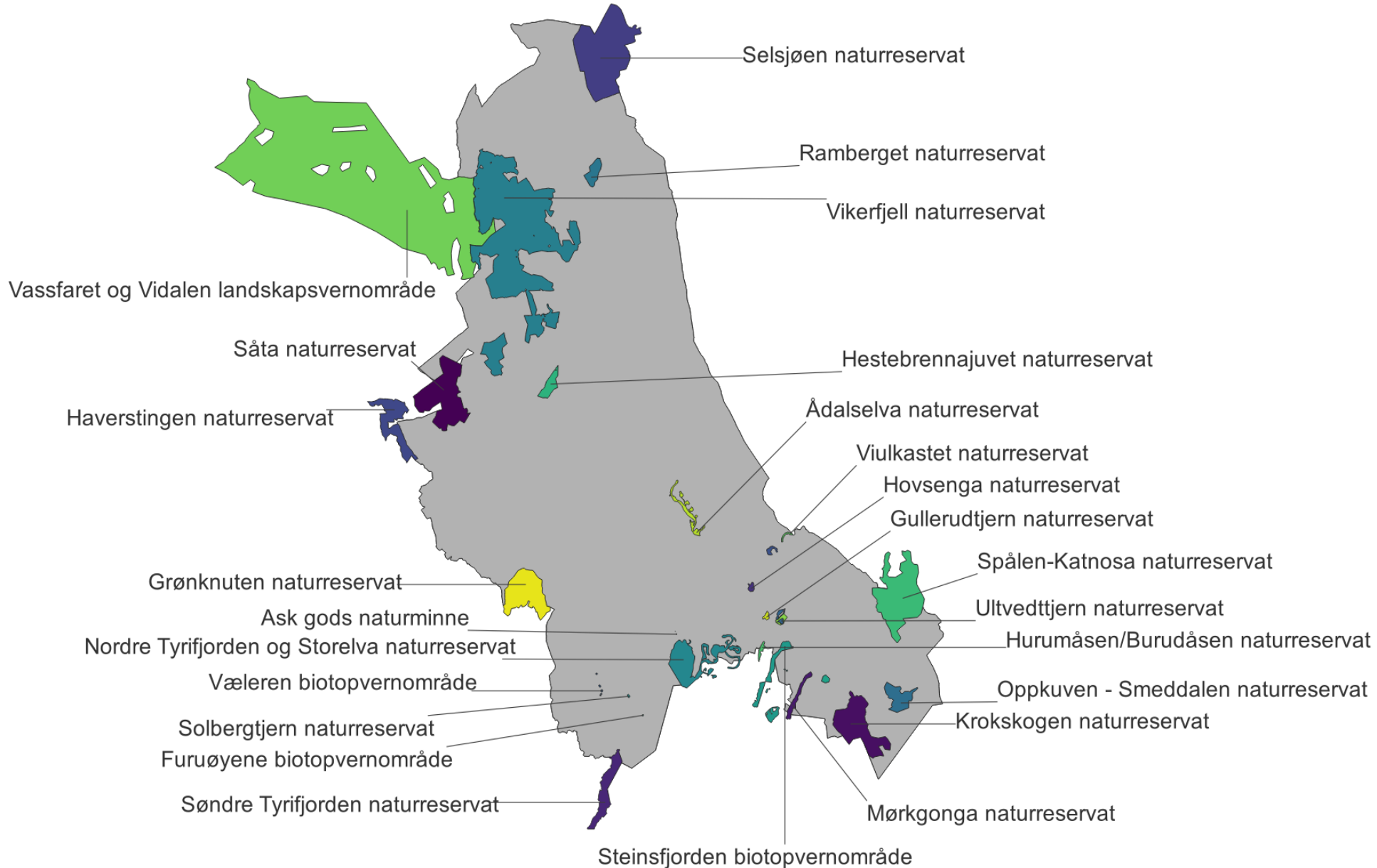
Nordre Tyrifjorden våtmarkssystem

- Ringerike er kjent for sin natur
- **Mange forekomster av sjeldne arter, naturtyper og geologiske former**
 - **Artsrikt kulturlandskap, ravinesystemer, gammel skog, våtmarkssystemer og mye, mye mer**
- **Lokalt, nasjonalt og internasjonalt ansvar**
- **Til å være stolt av; - gjør oss attraktive!**

Verneområder i Ringerike

Hva inneholder planen?

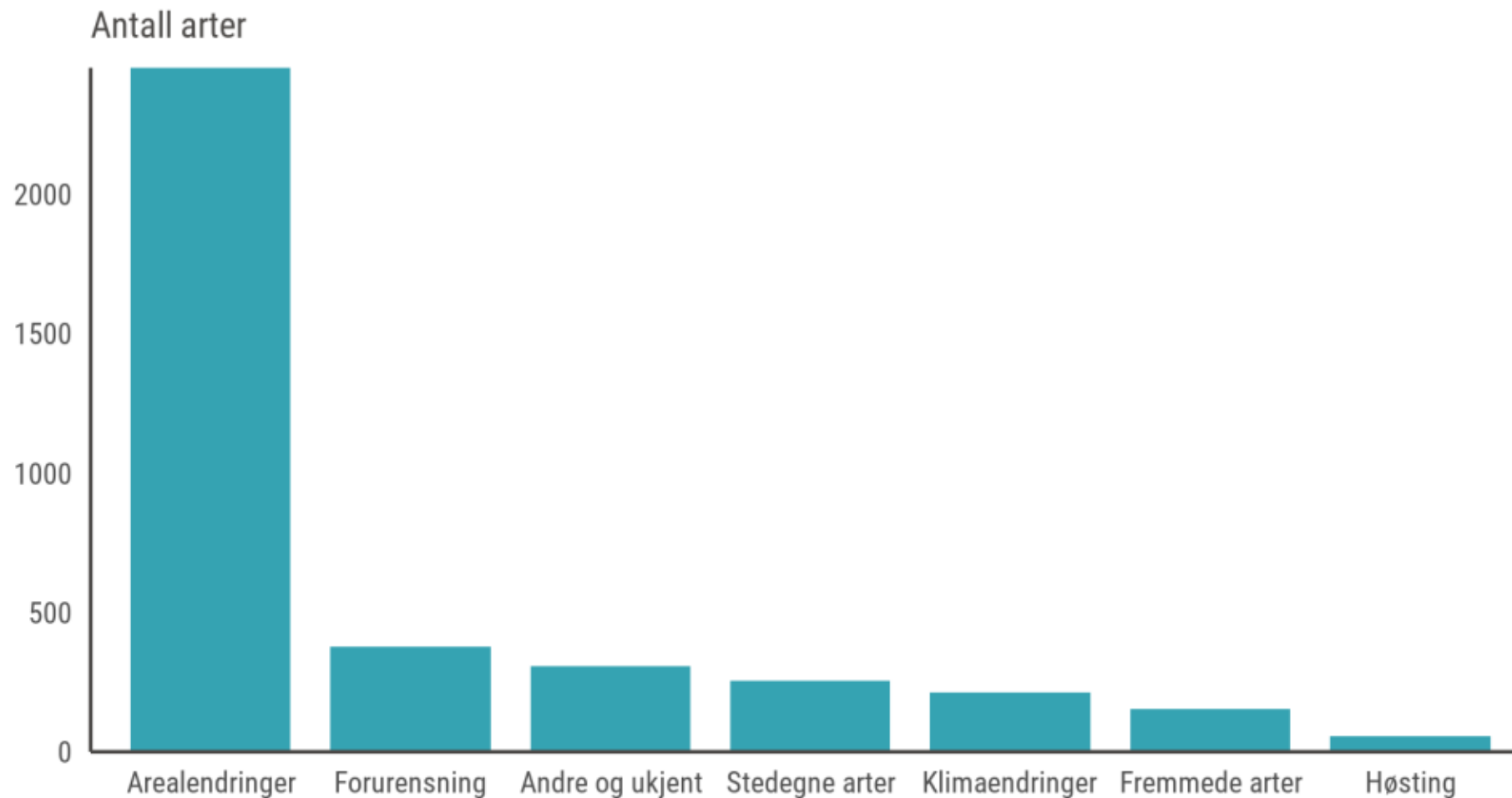
1. Målet med kommunedelplanen for naturmangfold
2. Anbefalte tiltak
3. Kunnskapsinnsamling: om metoder for kartlegging av naturtyper og arter og kunnskapsstatus i Ringerike
4. Naturens nytte for mennesker: økosystemtjenester
5. Naturmangfoldet i Ringerike
6. Påvirkningsfaktorer på naturmangfoldet

Påvirkningsfaktorer på naturmangfoldet

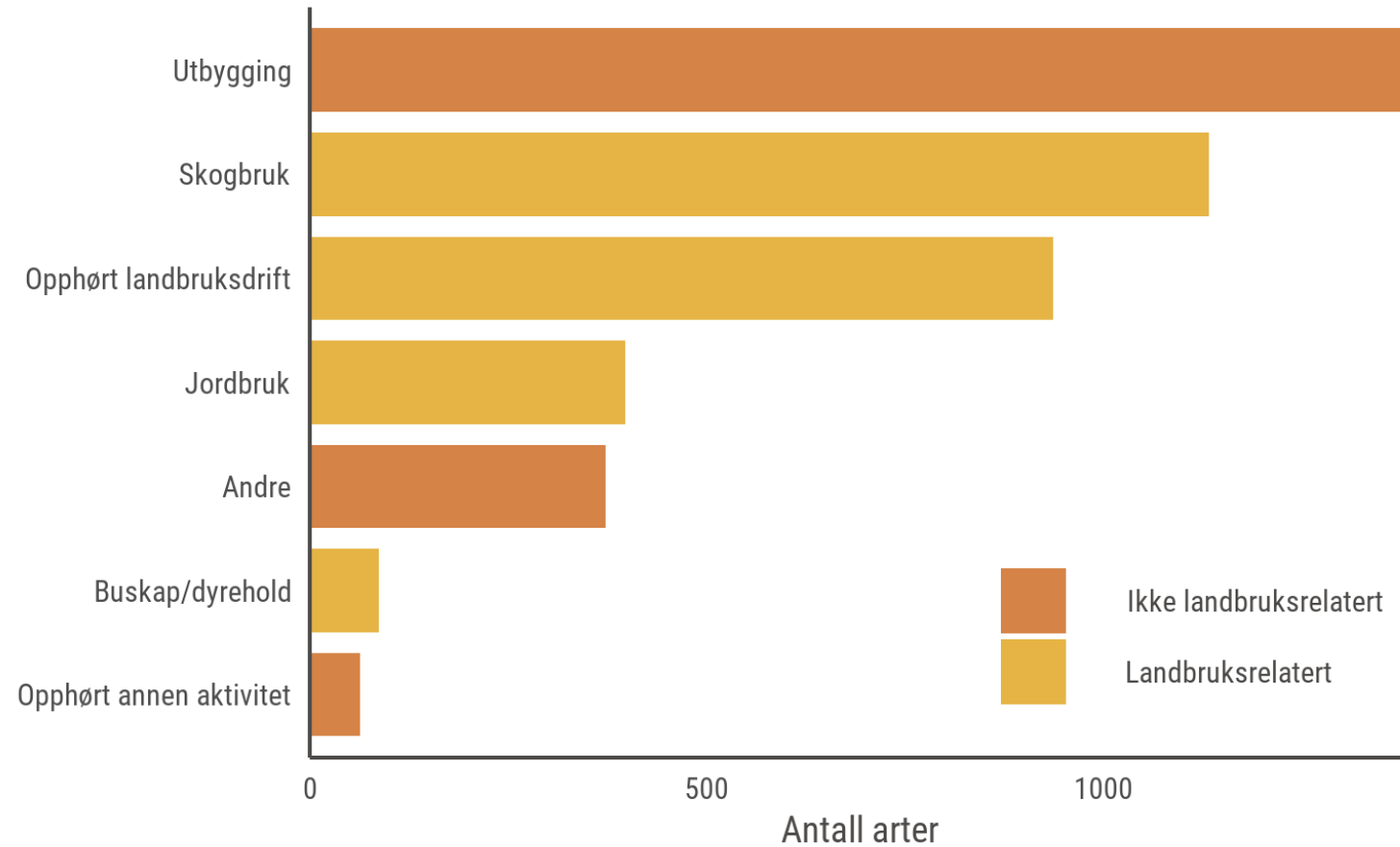

- Arealendringer er den klart viktigste årsaken til tap av naturmangfold, fulgt av forurensning, klimaendringer, fremmede arter og høsting.

*Faktorene som har størst negativ påvirkning på naturmangfoldet i Norge.
Kilde: Artsdatabanken,
lisens CC BY 4.0*

Arealbruksendringer med negativ påvirkning på naturmangfoldet

Typen arealendringer som har størst negativ effekt på naturmangfoldet i Norge. Kilde: Artsdatabanken, lisens CC BY 4.0

Eksempel på en naturtype sterkt påvirket av utbygging i Ringerike

- Lokalt, nasjonalt og internasjonalt ansvar
 - **Rik sandfuruskog**
 - **Hjem til blant annet mange spesialiserte sopparter**

Foto: Thorstein Paulsen,
Tyttebærmoen

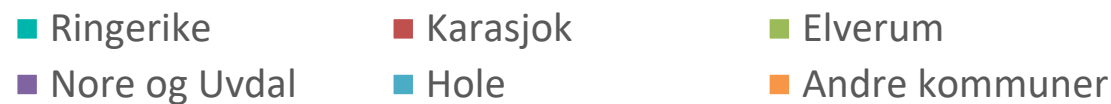
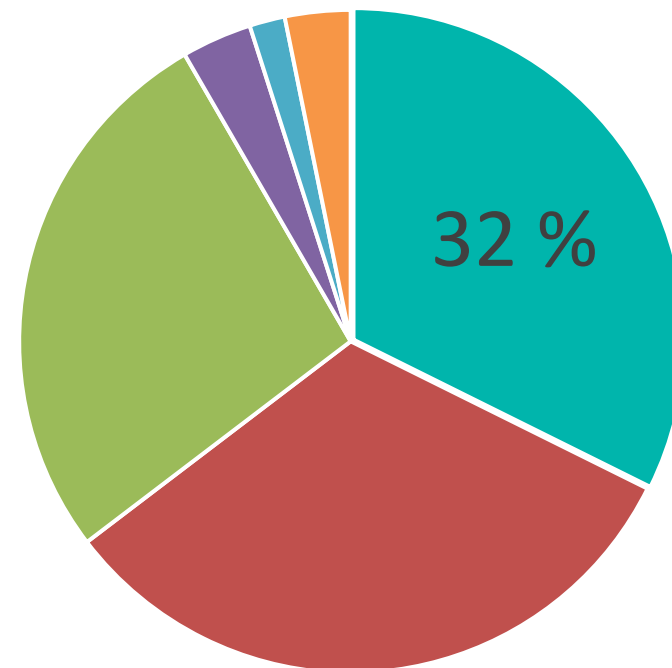
Frygiaslørsopp
(sterkt truet)

Kommuners andel av rik sandfurskog i Norge

- Lokalt, nasjonalt og internasjonalt ansvar
 - Rik sandfurskog
 - **Ringerike et nasjonalt tyngdepunkt**

Hva inneholder planen?

1. Målet med kommunedelplanen for naturmangfold
2. Anbefalte tiltak
3. Kunnskapsinnsamling: om metoder for kartlegging av naturtyper og arter og kunnskapsstatus i Ringerike
4. Naturens nytte for mennesker: økosystemtjenester
5. Naturmangfoldet i Ringerike
6. Påvirkningsfaktorer på naturmangfoldet
7. Føringer, lover og forvaltningsverktøy
 - Oversikt over kommunale, regionale, nasjonale og globale føringer og lover

Hva inneholder planen?

1. Målet med kommunedelplanen for naturmangfold
2. Anbefalte tiltak
3. Kunnskapsinnsamling: om metoder for kartlegging av naturtyper og arter og kunnskapsstatus i Ringerike
4. Naturens nytte for mennesker: økosystemtjenester
5. Naturmangfoldet i Ringerike
6. Påvirkningsfaktorer på naturmangfoldet
7. Føringer, lover og forvaltningsverktøy

Hva er de viktigste tiltakene som foreslås? (kapittel 2 i planen)

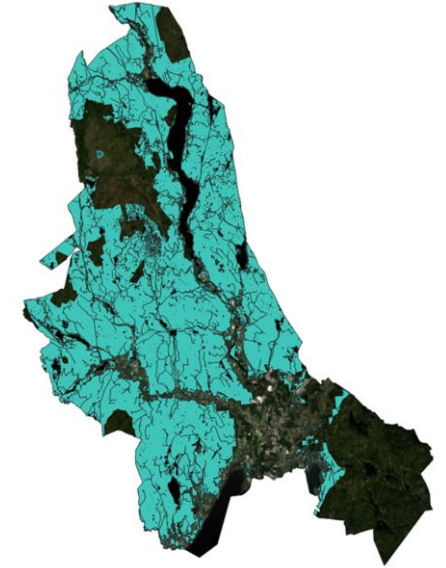

- Basert på funn i faktakapitlene:
 - Behov for økt kartlegging og kunnskap
 - Naturmangfoldet vi har i Ringerike og hva som påvirker dette positivt og negativt
- ➔ anbefalte tiltak for å ivareta naturmangfoldet som bør gjennomføres i løpet av planperioden 2025-2030
- Det er foreslått en prioritering mellom tiltakene (prioritet 1-3).
 - hvor stor effekt tiltakene kan ha for å ivareta naturmangfold
 - hvor kritisk det er at tiltaket gjennomføres raskt
 - tiltakets nytteverdi vurdert i forhold til kostnadene forbundet med gjennomføringen (kost-nytte-vurdering) –f.eks. er det å forebygge skade/tap som oftest billigere enn å restuarere
- Hvilke tiltak som skal gjennomføres i hvilke(t) år i planperioden 2025-2030, samt spørsmål knyttet til finansieringen av tiltakene, avklares gjennom de årlige vedtak av kommunens handlingsplan og budsjett. Flere av tiltakene avhenger av finansiering gjennom tilskuddsordningene til Miljødirektoratet og andre.

Styrking av kunnskapsgrunnlaget *(ikke uttømmende oversikt over foreslåtte tiltak)*

- **Tiltaksgruppe 1: Styrke det generelle kunnskapsgrunnlaget → bedre beslutningsgrunnlaget i kommunens arealplanlegging og andre myndighetsoppgaver.**
 - Supplere naturtypekartleggingen i områder med utbyggingspress og stort potensial for høye naturmangfoldverdier i kommunal regi. (1a)
 - Supplere artskartlegging av habitatspesifikke, fremmede og rødlistede arter i prioriterte områder med verdifull natur. (1b)
 - Utarbeide en oversikt over kommunens forekomster av rik sandfuruskog, med formål å verdivurdere lokaliteter, og delområder innenfor lokaliteter. Dette vil gi et bedre beslutningsgrunnlag for prioriteringer i arealplanlegging. (1c)
- **Tiltaksgruppe 2: Styrke kunnskapsgrunnlaget for prioritering og gjennomføring av tiltak som øker eller bevarer den verdifulle naturens kvalitet og tilstand.**
 - F.eks. kartlegging av fremmede arter, vurdering av skjøtselsbehov i naturvernområder og få oversikt over tidligere grøftede myrer som kan ha et restaureringspotensiale

Kun ca. 8% av Ringerikes areal utenfor marka og verneområder er kartlagt for naturtyper etter oppdatert metodikk.

Styrket vurdering av hensynet til naturmangfold i kommunens arealplanlegging og andre myndighetsoppgaver (Tiltaksgruppe 3, prioritet 1 og 2)

- Bruke areal- og naturregnskap og -analyser som styringsverktøy i arealplanleggingen.(...) (3a)
- Veie hensynet til truede og sårbare naturtyper og arter tungt i arealplanlegging og andre saker etter plan- og bygningsloven. (...) I fremtidig revidering av arealdelen skal det gjennomføres en planvask spisset mot områder viktige for naturmangfold. (...) (3b)
- Naturtypekartlegging skal, så langt som mulig, være gjennomført før det tas stilling til åpning av nye utbyggingsområder ved revidering av kommuneplanens arealdel og kommunedelplaner for areal. Det skal sikres at tilstrekkelig kartlegging av naturmangfold er gjennomført før 1. gangsbehandling av reguleringsplaner. (3c)
- Forebygge at naturverdier går tapt før myndighetsprosesser er avklart. Bl.a. innføre bedre rutiner for kommunikasjon med tømmerkjøper og skogeier om pågående plansaker i kommunen hvor skog er berørt. (...) (3d)
- Utarbeide enhetlige rutiner for hvilke kart og databaser som skal sjekkes i saker som kan påvirke naturmangfold og hvordan dette omtales i saksfremlegg. Vurdere om kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold er tilstrekkelig (...) (3e)
- Lage en sjekkliste for hvilke naturmangfoldhensyn som bør vurderes i arealplansaker og eksempler på hvordan disse kan ivaretas i plankart og bestemmelser. (...) (3f)
- Utarbeide bedre rutiner for håndtering av ulovligheter som angår naturmangfold. (3g)

Andre tiltak for å ivareta naturmangfold (prioritet 1 og 2)

- **Tiltaksgruppe 4: Tiltak for å bevare og øke naturmangfold på kommunal eiendom.**

- Bekjempe fremmede arter på kommunale eiendommer (...) (4a)
- Gjennomføre skjøtsel eller restaurering av verdifull natur på kommunal eiendom. (4b)
- Opprette blomsterenger på kommunal eiendom hvor dette kan være passende (...) (4c)
- Vurdere tiltak for å utstyre offentlige bygg og broelementer med flaggermus-, svale-, eller tårnseilerkasser, samt insekthotell. Tiltaket kan vurderes å utføres i samarbeid med skoler og barnehager. (4d)

- **Tiltaksgruppe 5: Tiltak for å bevare eller øke naturmangfold på naturarealer med spesielle verdier.**

- Systematisk bekjempe fremmede arter på og rundt prioriterte arealer med verdifull natur eller områder med stort potensial for stor spredningsevne, og hvor det er realistisk å kunne permanent fjerne de fremmede artene. (...) (5a)
- Utføre restaurering av prioriterte arealer med naturtyper, deriblant myr og rik sandfurusskog. (5b)
- Samarbeide med Statsforvalteren om skjøtsel, naturrestaurering og andre tiltak i naturvernområder og ha dialog om eventuelle utvidelser av verneområder. (...) (5c)
- Bidra til å ivareta naturverdier i sandtak ved å foreslå rutiner, bestemmelser og hensynsoner i nye eller reviderte arealplaner, og gjennom dialog med eier/driver av sandtaket. (...) (5d)

- **Tiltaksgruppe 6: For at innbyggere, grunneiere og næringsliv skal kunne bidra til å ivareta naturmangfoldet vårt, må det informeres om hvorfor og hvordan dette kan gjøres.**
 - Vurdere tiltak for å redusere negative effekter på fuglelivet i verneområdene og marka i samarbeid med Statsforvalteren, (...) (6a)
 - Informere innbyggere om, og oppfordre til, bekjempelse av fremmede arter. (...) (6b)
 - Gi politikere opplæring og informasjon om bevaringsbehovet av, og truslene for naturmangfoldet i kommunen, samt hvilke muligheter og ansvar politikerne har. (6c)
 - Informere grunneiere om kommunale og statlige tilskuddsordninger, og muligheter for skjøtsel og naturrestaurering av kulturlandskap og skog på deres eiendom, samt frivillig vern av skog. (6d)
 - Informere innbyggere generelt, grunneiere, forslagsstillere og næringsliv, samt kommunens administrasjon, om hvorfor naturmangfold er viktig, og hvordan de kan bidra til å ta hensyn til naturmangfoldet i kommunen. (6e)
 - Informere innbyggere om at Ringerike har større naturverdier enn hva mange tror. (...) (6f)

Den kritisk truede arten Vipe (Vanellus vanellus). Foto: Jan Ove Gjershaug, lisens CC BY 4.0

Les og bli stolt over naturen vi har i Ringerike😊

Planforslag til kommunedelplan for naturmangfold kommer til 1. gangsbehandling i HMA 7. oktober og formannskapetets strategi og plan 16. oktober.

RINGERIKE
nærmest det meste

RINGERIKE
KOMMUNE